

F. Abdyl Kajanaku

VITI i IV — KALLNDUER 1932 — Nr. 1

NORMALISTI

Jo në dijën, por në
vullnetin e fortë
qëndron vlera
e njeriut.

HERBART.

Drejtimi:
E përkohëshmeja "NORMALISTI,"
Shkolla Normale
Elbasan.

Shtypshkronja "SAIDE", Elbasan
1932

6 copë

Muzeu i Shkollës Normale

M b r e n d i j a

Thirrje — "Normalistëvet," "Mësuesvet t'jerë,"	Faqe 1
Shkolla duhet t'edukojë terthorazi dhe familjen	" 2
Randësia e mësuesit	" 4
Të përzienit e dialekteve në gjuhën t'onë	" 5
Provë mësimi (Arithmetikë)	" 7
" " (Kangë)	" 8
" " (Këndim)	" 9
Vdekjet	" 11
Novelë Historike	" 12
Gojdhënë — Gjurmat e Pirustëvet në Dibër	" 17
Hartim — Kënga e Balës në prozë	" 18
Vjerrshë — E vetmja shpresë	" 20
Vjerrsha për Shkolla	" 21
Folklorë — Kënga e Destan Begut	" 21
Disa zakone për vitin e ri	" 22
Për t'u-çlodhun	" 23
Lajme të Shkollës	" 24

E përkohëshmjja "NORMALISTI," DEL NJI HERË NË MUEJ.

E botojnë nxënësit e Normales.

Editor: H. Ballshi	'32.	ndihmës S. Alliu	'33.
Sekretar: I. Shishmani	'32.	" " Q. Guranjaku	'33.
Arkëtar: Y. Berisha	'32.	" " K. Jovani	'34.

Pajtimi: për gjashtë numra 2 Fr. ari
Nji numër kushton 2 Lekë.

THIRRJE

Normalistëvet

Në doni që un' të quhem
me emrin t' uaj kurdoherë,
mos më lini që të shuhem,
porsi qiriri në erë
Me këtë emër mbi kapakë
shkonj me mburrje gjithëmonë
edhe vete ndrinj si flakë
në çdo shkollë të vëndit t'onë.
Me këtë emër 'ini bashkuarë,
të vjetër, të riqj e kush vjen pastaj,
prandaj shkolla e juaj rri e krenuarë,
kur i sheh të lidhur djemat e 'saj.
Si mbretëreshë mbi kolltuk floriri,
me buzë të qeshur ju vren me gëzim,
se djemt besnikë, që nxori nga gjiri,
punojnë së bashku për një qëllim.
Kësaj i ngrihet shumë lart vlera,
mëmës t' uaj që ju ka mësuarë
dhe kundrejt gjithë shoqeve t'jera
nuk rri aspak e turpëruarë.
Pra vehten idealistë n' e quani,
në qoftë se shkollën t' uaj e doni,
mua të mjerën mos të më shuani,
po, me sa mundëni, më ndihmoni.

Mësonjësvet t'jerë.

Dhe ju të tjerë që mësonjës 'ini,
dhe ju të tjerë edukatorë,
në qoftë se pakë mëshirë kini,
mua mos më lini si një të gjorë;
se vetëm me ju mundet që të rronj,
vetëm nga shpirti i juaj i mirë
mundet që si shkëndijë të ndriçonj
në këtë degë kaq' të vështirë.
Prandaj plot shpresë nga ju po vrenj,
nga ju mësonjësit e kombit të shtrënjtë,

ndihmo-më-ni pakë që t'i shërbënj
 edhe unë arësimit t'ënë të shënjtë.
 Jepuni zemër vëllezërve të ri
 si të mëdhenj me çdo far' mënyre,
 se edhe këta po për Shqipëri
 do ta derdhin gjith' djersën e 'tyre.

E përkohshmja

Shkolla duhet t'edukojë terthorazi dhe familjen.

Ishe në fillim të vjetit shkolluer e nder javët e para s' bajshe t' jetër, veç se kshillojshe fmiijët për një sjellje të mirë në shkollë, në shtëpi e jashtë, me prindë, vllazën e shokë dhe i porositshe me ndëjë të pastër tue u-mundue me anë kallximesh të kandshme me ua shti në qejf pastërtin e trupit e në mëni ndyesin.

Nji herë më ndodhi qi një nanë më çoi fjalë se nuk kishte ruba (façoleta) me u dhanë fmiijve e se nuk mund të rrinte tue pastrue fmiijët qafet, duerësh, thojësh etj. . . për ditë e në fund se për pastërtin e 'tyne e mendonte ajo vetë !.

Prej këtyne fjalëve ndoshta do t' ishte topitë ndokush e sidomos ndoj'i mësues i ri, qi ende nuk e ka shijue kte detyrë mirë, por unë, ndonse s'parit, mora zemër e i shpeshova kshillet e mija tue kërkue prej fmiijve jo rrobe të reja, por të tilla të pastra e t' arnueme e prej ksaj qindrese më në fund fitova, se fmiija, të nxitun prej meje, ua mbushne mendjen prindvet se çka kërkonte mësuesi ishte e nevojshme.

Kso rasash mësuesi ka plot, por prej ktyne nuk do t' i trembet syni aspak, madje do të marrin guxim tue mendue se me fjalët e veta e me kshillet e arsyeshme e kurrë të vrazhda, do të hýjë dhe mbrenda shtëpive të fmiijvet terthorazi e do t' a ndryshojnë pak nga pak at' edukatë, me t' të cillen janë rritë shum prej prindvet t' onë.

Mos të kujtojnë edukatorët se ata edukimin e tërthuershëm do ta apin vetëm e vetëm ndër familje të të vorfenve; jo, dhe nder familje të të pasunvet ka me gjetë mësuesi vend me hjedhë me anë të fmiijvet ndo'i shkëndi të mirë. Ati dorërrudhët, kur të shofin të birin kah, xë prej fjalvet të mësuesit, dan kashaten

e gojës o dhuntit, qi i janë falë, per të shi lotët e ndo'i të vorfnit, ka me u-prekë e, nëpër mjet të zemrës së mirë të nji kërthini, ka me xanë se duhet me i ndihmue atij, qi, lanë mbas dore prej fatit, sjell syt e lagun me lotë ûjet kah ndo'i bâmirës; ka me u-rrudhë, kur të shofin të birin, qi topitet prej fjalvet të pagjajshme e ka me pasë turp para nji djali o vajze të pastër. Familjet e çdo dore kanë me qindrue ndoshta per do kohë në mendimin e vet, kërkimin e dishirin për zell, perpikni, dlirsi etj. kanë m' e bâ n'asgjâ, por në fund do të binden ndoshta sa me ua bâ qejfin fmijve e në ktë mënyrë kanë me fillue e me hi n' udhën e nji përmirsimi dhe ata vetë.

Ndjenjat, virtytet e nalta morale etj. shpesh prindët mund t'i nxanë prej fmijvet, kshtu qi dhe familja, nëpër mjet të ndo' i pjestari të vogël, ka me fillue me marrë pamjen e nji familjeje të vërtetë, e cilla ka me rritë edhe fmijë të tjerë ndoshta; por ka me i rritë si duhet, e shkolla atëherë ka me e gjetë udhën hapët e mâ të pa-shkrepa për të veprue nder shpirtna të vogjël e të pagdhendun mirë në nji mënyrë sistematike, mënyrë, e cilla do ta bâjë fëmin nji nxanës të vërtetë e nji burr t' ardhëshëm.

Por për të gjitha kto edukatori i ngratë lypet të mos lodhet e të mos topitet fare; ndo'i rasë e paknaqshme të mos ta bâjë qi t' ulin syt për dhe, edhe me nji herë t'i lëshojë armët, por të marrî zëmër me u qindrue gjithë pengimeve tue i dyfishue kshillet e veta e tue kenë gjithëherë para syvet të fmijvet shembull i gjallë i virtyteve të mira e pasqyrë për çdo cilsî të mirë. Gjithëherë të flasi me njerzi e ambëlsi, jo vetëm me fmij, por dhe me prindë, kur t'i bijë puna, kështu qi dhe ai, qi nuk di me mendue gjatë, të kuptojë prej ksaj sjelljeje se çdo gjâ, qi i kërkohet, s' i lypet për qejf a po për stoli, por për nevojë, pse ashtu e lyp shëndeti i fmijvet të 'tyne e ashtu e lyp puna për të marrë mandej prindët fmij të vërtetë e si duhet.

Në ktë mënyrë mësuesi ka me pasë dy shkolla për t' edukue : shkollën e vërtetë e familjen; me anë të së parës do t' edukojë të dytën; kshtu do të shofi se vepra e 'tij, e bame për dy qëllime, s' ka me shkue kot, por ka me dhanë frytet e e 'saja, fryte, të cillat kanë me i përfdue në shpirt nji gëzim të pakufi, mbassi ai u-bâ, me djersën e përpjekjet e papreme, nëpër mes të të shameve e të përbuzjeve, **reformato' r i njerzis.**

Z. N. Pali '30.

Rândësia e mësuesit.

Sot shpesh herë tingëllojnë në veshin e mësuesit fjalë t' ashpra, se gjoja ai nuk ka rândësi, d. m, th, për me qenë mësues, nuk është ndonji punë e madhe.

Edë, ende do të veish në shkollë? Nuk të injaftojnë pesë vjetë? mjafton qi të bëhesh një mësues.— Këto janë fjalët e popullit, qi ia thotë një nxanësit të shkollës fillore.

Prej këtyne fjalve kuptohet nderimi, qi i bân populli një mësuesit. Por populli nuk e ka fain, se, kur një mësues nuk nderohet prej një ish-nxanësit të 'tij, ç'nderim ka me pritun ai prej atyne, qi nuk dijnë me thënë as fjalën mësues? Kjo mos përfilje vjen mâ tepër, nga qi një ish-nxanës nuk e ka kuptue ende, ashtu si duhet, rândësin e njëj mësuesi.

Mâ mirë me rregulluem një qeveri, se sa një grumbull fëmijësh,, , ka thënë dikur një i ditun. E me të vërtetë, në qoftë se i analizojmë këto fjalë fill e për pe, në qoftë se lëçitim pak vepra pepagogjike dhe me këtë të lëçitun të bashkohet edhe arsyeja e jonë, atëhere kemi me kuptuem shumë a pak rândësin e njëj mësuesi dhe punën e 'tij delikate.

Le të marrim pra me mend se qysh kishte për të qenë sot bota, në qoftë se nuk kishte mësues me kuptimin e vërtetë të fjalës? Një errësinë padijeje, një kaos pamoraliteti dhe një grindje e përherëshme kishte me mbretnuem në këtë botë, në qoftë se mungonte edukatori. Njerëzia edhe për gjân mâ të vogël kishte me luftuem ende me armën dhe me barutin. Por sot udhëheqësit e brezit të ri ia kanë ndryshuem fare mendjen njerëzis; sot mësuesi thotë se duhet luftuem me letren e bardhë dhe me lapësin e zi tue pasë ndihmës të padamë arsyen.

Pra udhëheqësi i brezit të ri ka punën mâ delikate, mâ të vështirë dhe mâ të rândësishme, se ai ka në dorë brumin e sotshëm, brezin e ri, qi do të jetë nesër intelektual, ushtari, nëpunsi, bujku dhe punëtori i atdheut.

Mësuesi me anën e dijës së vet do të bájë njerës të ditun, me anë të vullnetit njerës të vullnetëshëm, me anë të zellit njerës të zellshëm, me anë të punës njerës puntorë, me anë të nderit njerës të ndershëm; dhe përkundrazi, në qoftë se ai do të ketë ambicje të verbët, do të bájë njerës ambiciozë, me anë të karakteriit të 'tij të dobët do të bájë njerës pa moral, pa nder edhe

përtacë. Pasqyra e mësuesit pra janë nxënësit, qi rriten prej 'tij. Kështu, në qoftë se një mësues nuk çeltë detën e ndërgegjegjes së pastër, nxënësit e 'tij do të bëshin njerës të pandërgjegjeshëm dhe do të jetojshin në kurris të të tjerëvet.

Cilësia, qi e bân njerin njeri, nuk është qi të jetë i turpshëm, i frikshëm dhe me dije të tepërme; por qi të ketë vullnet, ndjenjë, inisjativë, durim, zgjuetë, qëndrim, guxim, trimni dhe besnikë. Dhe këto cilësi mund t'i fitojë brezi i ri me ndihmën e mësuesit të vërtetë.

Sot nuk mund të bëhet njeriu ministër, mjek, avokat, ingjiner, shkrimtar, poet etj., në qoftë se nuk kalon nëpër duert e mësuesit të thjeshtë.

Kuptohet pra se mësuesi ka në dorë fatin e njëj shteti dhe është timoni i burrave të ardhëshëm të njëj atëhou edhe, po e këtheu pak shtrembët atë (timonin), atëhere i gjithë brezi i ri ka me u-gremisun dhe ka me marrë rrugën e keqe, atë rrugë, qi pa dyshim do të jetë shumë e damëshme për t'arthmen e atdheut.

Një shtet, qi ka mësues të zotët, mësues qi e bëjnë fli vhten e 'tyne në detyrë e sipër, ka me pasun ushtarë të diciplinuem dhe nënshtetas të bindun, e atëhere punët e atdheut kanë me shkuem përpara kah qytetimi i dobishëm.

Kaqë nalt qëndron puna delikate e mësuesit, kaqë nalt duhet të qëndrojë edhe nderi i 'tij.

St. Spasse '32.

Të përziemit e dialekteve në të folun a në të shkruem i prish gjuhës bukurin e 'saj.

Një gjë me randsi, një problemë për t'u zgjidhun ke na, është edhe puna e dialekteve t'onë. Kur nuk i dimë këta, s' merremi vesh njani me t'jetrin e, kur i mësojmë, nuk dimë t'i përdorim. Kështu ndoth qi banuesi i Gjinokastrës nuk kupton gjë nga të folmet e njëj Shkodrani dhe anasjelltas. Po, kur ndodhen në përpjekje të dy palët, kur qëndrojnë shkëmbyerazi në vendin e shoqi shoqit, atëhere vetvetiu e mësojnë dialektin e atij vendi. Dhe, si e mësojnë, zënë e fusin në të folunit e 'tyne të zakonshëm fjalë e konstrukte të vendit, ku po qëndrojnë. Në këtë mënyrë, po të takoish një të jugës, qi ka qenë në veri, ke ue

ndigjuem në mes të fjalëvet të dialektit të vet edhe këto : “ Pasha Zotin Shkodra kenka qyteti më i mirë i Shqipnis . . . . . ”; dhe një i veriut, kur shkon prej jugës në vendin e vet, thotë : “ Për Zotin kam bërë qejf në Berat . . . . . ”

Me të tilla të folme veshi i ndigjuesit mërzhitet, sepse natyra e gjuhës s' onë nuk do qi dialektet t' i përziejme e t' i ngatrojme njanin me t' jetrin. Por më keq është, kur shkruajme kështu, se sa kur flasim. Fjalët i merr era, po shkrimet s' i tund kjo. Asnjherë s' na pëlqejnë fort ata shkrime, në të cilët fjalët përsëriten në dialektet e ndryshme, sado qi mund të kenë një mbrendi të mirë. Nuk na tregllon bukur, p. sh. sikur të shofim në një shkrim gjithë farët e pjesores : kënduem, kënduar etj . .

Nuk due të them se këto nuk duhet t' i dimë, mbassi e di se, sa më shumë ta njofim gjuhën t' onë, aq më mirë është; sa më fort ta dimë, aq më të bashkuem e më të vllaznuem do të jemi; por due të them se, kur të shkruajme a të flasim, duhet të përdorim vetëm një nga këto.

Për se na e gatuejmë bukën me një farë mielli dhe nuk e bëjmë atë tue përziem dy ase më shumë miellna bashkë ? Nuk ka ushqim ? Jo, këtë e bëjmë, vetëm nga se njeriu në çdo gjë kërkon, veç të tjerave, edhe shijen e mirë.

Edhe, kur flasim pra a kur shkruajme, tue i përziem dialektet, e kryejme dëshirën t' onë, i shfaqim mendimet t' ona, por prishet ajo, që do të them unë . . . . . , bukurija.

Me të tilla të përzieme e të hallakatme, si edhe nga shumë shkaqe të tjera, gjuha e jonë kaqë e ambël dhe e kandshme tingllon vrazhët, prishet e shkatrohet. Prandaj na duhet të përpiqemi, qi të mos i japim shkak një gjaje të tillë; duhet ta riejmë të kthjelltë gjuhën t' onë, deri sa të jetë në dorën t' onë, deri sa edhe ke na të zgjidhet një herë e përgjithmonë kjo çashtje; deri sa të rregullohet e të futet edhe kjo në radhën e gjuhëve të përparueme ashtu si i ka hije. Sot për sot ai, qi mund e i ndifi më shumë gjuhës, është mësuesi. Ai, tue i ngarkuem vehtes gjithnjë barrë të randa, e huth gurin e parë në themelin t' çdo pune të dobishme. Shembulla e mësuesit vepron bukur ke nxansit e ke gjithë ata, qi e rrethojnë. Prandaj mësuesi duhet të jetë këshillues në çdo vend e në çdo kuvend, qi të mos ngatrohesh dialektet.

Ai mësues, qi është vetë shembulla më e mirë, qi fiton dashurin e të tjerëve, qi ka një durim të fortë, ka me ia qëlluem, sikurse çdo pune t' jetrë, edhe çashtjes së dialekteve t' onë.

H. Ballshi '32.

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e II^{të} të
Shkollës Ushtrimore.

Landa : Arithmetikë.

Thema : Ushtrime me kg., $\frac{1}{2}$ kg. e $\frac{1}{4}$ kg.

Pikat kryesore të mësimiit.

- I) Të njoftunit e kilogramit, e të krahasuemit e 'tij me pjesët qi e përbàjnë.
- II) Të bàmii e disa ushtrimeve mekanikisht.
- III) Të dramatizuemii e mësimiit.
- IV) Të shkruemii e ushtrimeve në dërrasën e zezë.

Zhvillim.

Pyeten nxânësiit : Kush ka shkue ndo nji herë prej jush për me blë ndonji send ke bakalli ? (Pyetja i drejtohet të tanë rendit). Nxânësiit ngrejné gishtat, e mësuesi pyet njenin prej 'tyne : " Ke qenë ti ? " " Po, z. mësues; " Veç këtij pyeten dhe të tjerë, qi të mos idhnohen Mandej pyetet, nji nxânës, qi të diftojë se ç'farë ka blë ai ke tregtari : " ç'ka bleve ti ? " " Nxânësi " sheqer, kafe. Mësuesi " sa sheqer bleve ? " " Nxânësi 1 kilogram " . Mësuesi u drejtohet të gjithve : shikoni këtu; ky ka blë 1 kilogram ose dy (sa të thotë nxânësi); mirëpo, a dini ju me ma diftue mue se kush është kilogrami këtu ? (Nxirren mjetet e mësimiit mbi tryezë). Caktohet nji nxânës, i cili vjen edhe e gjen kilogramin e mandej, i këthyem nga shokët, thotë : Ky është nji kilogram. Mandej ulet ky, edhe mësuesi ngre nji herë gjymës kilogramin, ua dëften nxânësveit edhe i pyet : " ç' është kjo ? " Nxânësi ajo është nji gjymës kilogrami. Mandej u tregohet edhe $\frac{1}{4}$ e kilogramit. Tash, me qenë se sigurohet të njoftunit e kilogramit edhe të pjesvet të 'tij, bähën ushtrime përmendesh, p. sh. 1 kilogram sa gjymësa kilogrami ka ? Nxânësi : nji kilogram ka 2 gjymësa kilogrami. Mësuesi thërret nji nxânës, qi ta provojë dhe në peshonjëit se me të vërtetë 1 kilogram ka 2 gjymësa kilogrami. (Kjo bähët tuj vù 2 gjymësat në njenën anë të peshonjës, dhe kilogramin n' anën t'jetër. Kështu bähët dhe për $\frac{1}{4}$ e kilogramit).

Mandej u thohet : Nji ditë po rrijshe ke nji tregtar, kur me nji herë vjen nji katundar e i thotë : më bân 1 kilogram e

gjysmë sheqer. Tani mejtohani mirë ju se sa çerekë kilogrami do të ketë blé ai? "Nxânësi 6 çerekë „. Në qoftë se nuk e gjejnë, ahëre u ndihmon mësuesi. Kështu bâhen dhe të tjerë ushtrime, si 1 kilogram sa dekagram ka etj. Mandej ngrihet një nxânës i caktuem prej mësuesit, del para shokëvet dhe, tuj i pasë syt e mbyllun, i vihen në të dyja duert pesha të ndryshme dhe pyetet të diftojë se cila âsht kilogram, cila gjymës e cila një e katërtë. Kështu ngrihen 2 — 3 nxânës.

Mbas ksaj u thohet rrinë tash urtë se do bâjmë këtu një dyqan të vogël; një prej jush do të bâhet tregtari; edhe një t'jetër do vijë ke ky me ble gjâna ushqimi (Pra caktohet tregtari, të cilit i diftohen gjânat e ushqimit, qi i ka prû mësuesi me vete; mandej caktohet një prej nxânsvet dhe vjen me ble ndonji gjâ). Mâ parë ai qi vjen, duhet me i thânë mirë—mëngies tregtarit e mandej i thotë "të lutem më bân 2 kg. ase 1 kg. sheqer a t'jetër gjâ „. Tregtari i përgjigjet "si urdhnon „ edhe i a peshon sendin qi do ai. Kështu bâhen 2-3 ushtrime, e mandej u thohet qi t' i diftojnë tash mësuesit se 1 kilogram sa dekagram ka, e tjerë. Çdo fjali do të thohet prej 2-3 nxânësve e mandej horas, e në fund i shkruen mësuesi në dërrasën e zezë; çdo fjali qi shkruen mësuesi, e shkruenjë dhe ata në radhojt e 'tyne.

Tabella e mësimit.

Një kg. ka një qind Dkg,   Një kg. e gjysmë ka 6 çerekë kg.
 Një kg. ka ($\frac{1}{4}$) katër çerekë të kg.   Tre kg kanë treqind Dkg.
 Një gjysmë kg. ka 50 Dkg.
 Dy kg. kanë dy-qind Dkg.

D. Cara '31.

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e I^{rë} të
 Shkollës Ushtrimore.

Thema : Kangë. — „ Gëzimi „

Pedagogjia e sotshëme kërkon qi mësimet të lidhen ndër-
 mjet 'tyne, me qëllim qi parafytyrimet e raja të mos hýjnë si
 të hueja në rdërgjegjen e nxânësit, por të lidhen dhe të njazo-
 hen me ata të parët, qi i kanë prej mësimëvet të bâmuna mâ
 parë.

Mb' anë t'jetër është për t'u-vërejtë se në një mësim, që nuk ka lidhje me të parin, duhen krijuar parakuptimet që mungojnë; kështu që të hyjnë parafytyrimet e kësaj mësimi lirisht në ndër-gjegjen e nxënësve. Këtë udhë duhet të ndjekin mësuesi në çdo lëndë mësimi.

Po kështu ndodh puna dhe në këngët. Më parë do të përsëritet copa e vjerrshës, që është mësuesi më përpara, tuj e thënë dy a tre nxënës veç e veç dhe mandej të gjithë së bashku, natyrisht tuj u-ndihmue aty këtu edhe prej mësuesit. Si të sigurohet mësuesi se vjerrsha është mësues mirë prej nxënësve, atëherë u thotë se këtë mund ta marrim më mirë.

Mbas këtyre fjalëve nxirret vjolina, së cilës i bjen mësuesi dy a tri herë me radhë, kështu që të mund t'u zgjohet interesi për atë mësim. Mbas kësaj pune këndohet me zë kanga prej mësuesit, kështu që të mund t'a kapin më mirë dhe të mund të ndajnë mirë rrokjet e vjerrshës.

Kur mësuesi ta kapi për herën e dytë me zë, është mirë që ta ndjekin edhe nxënësit me zë t'ultë. Mbas kësaj here, kur të sigurohet mirë mësuesi se është mësues mirë kanga, i len që të këndojnë vetë pa u ndihmue. Duhet dijtë se, para se të fillojnë nxënësit me këndue, duhet që mësuesi të japë tonin e duhur, mbas të cilit do të këndojnë.

Si ta këndojnë një herë të gjithë së bashku, atëherë duhet të ndahen dhe të këndojnë si mbas radhës, d. m. th. tuj i nda bankat në rradhë. Më në fund ngrehet një nxënës që ta këndojë vetëm para shokëve, natyrisht tuj u-ndihmue dhe prej mësuesit.

K. Koka '31.

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e I. rë
të Shkollës Ushtrimore.

L a n d a : Gjuhë

T h e m a : Këndim.

Mësuesi : Kushdo të më thotë mue se përse vini ju në shkollë ? nxanësi . . . . . Mësuesi : mirëpo, kur ju bën mësuesi hesape ose shkrim, me se shkrueni ju ? Nxanësi . . . . . Mësuesi : Po, në qoftë se ndonjë nga shokët t'uej nuk ka kalem ose

pendë, çfarë duhet të bëni ju atëherë? Nxanësi . . . . . Në këtë kohë nis e u kallzohet mbrendia në këtë mënyrë: Në një shkollë ishin dy goca, njana e pasun e quhej Sutë dhe tjetra e vorfën e quhej Shaqë. Ajo goca e pasun kishte dy penda, kurse Shaqja nuk kishte asnjë e, kur u tha mësuesi për me shkruë, Shaqja nuk kishte me se të shkruente. Çfarë thoni ju se do të ketë bā shoqja e 'saj, qi kishte dy penda? - Nxanësit . . . . . Mësuesi: Si thoni ju mirë ka bā ajo apo keq, qi i ndihmoi shoqes së 'saj? Nxanësi . . . . . Mësuesi: A duhet të bājmë gjithnjë mirë? Nxanësi . . . . . Këtu bëhet një fjalë, të cilën e thonë horas: Ne duhet t' i ndifim shoqi, shoqit. Mësuesi: Të gjitha këto, qi thāmë për Sutën dhe për Shaqen, i kemi dhe në abetare, pra ndigjoni ju se do t' ua këndoij unë një herë. Mësuesi fillon me e këndue me theksimin e duhun e dallueshëm; mbassi ta mbarojë së kënduemi herën e parë, e këndon dhe një herë për me u-spjegue fjalët e vështira (por në këtë kohë nxanësit nuk do ta kenë nxjerrë abetaren) tue i pyet nxanësit: a e dini ju se çdo me thāmë **nxinte**? nxanësi . . . . . Në qoftë se nuk e dinë, nxiten prej mësuesit qi ta gjëjnë e, në qoftë se nuk e gjëjnë, ua thotë mësuesi; po **me lexuem** a e dini ju se kujt i themi? nxanësi . . . . .; mbasandej pyeten se kush e di se për çfarë gjaje themi me njehsuem? nxanësi . . . . . Po në këtë mënyrë spjegohen edhe fjalët e tjera të vështira, qi mund të gjinden në këndim.

Mbassi të mbarohet spjegimi i fjalëve të vështira, u thohet nxanësve të nxjerrin Abetaret (këto do të nxirren me takt 1, 2, 3), t'i hapin nga fundi, ku ka një 9 dhe një 6 e tash fillon mësuesi e këndon edhe një herë, tue pasë kujdes qi nxanësit ta kenë mendjen aty, ku këndon mësuesi e tue vù gishtin, aty ku këndohet; mandej, si ta mbarojë së kënduemi, mësuesi cakton nxanësit me radhë, qi ta këndojnë copën e këndimit; kështu bëhet deri në fund të orës.

M. Zoto '31.

Petrit Suparaku '32.

Më 20 Shtator 1931 ndërroi jetë Petrit Suparaku tue marrun me vehte shpresën e prindve të mjerë e tue lânë kujtime të paharrueshme në zemrat t'ona.

Këtë vit do të mbaronte Shkollën. Ishte s'um i dashun dhe gjithëkujt i epte atë buzëqeshje, qi të bante të mos i ndaheh kurrë. Me lotë ndër sy e përcuellëm në banesën e fundit dhe i vumë në vorr një kanorë lulesh.

Ngushëllojmë prindët e 'tij.

Esat Haxhiymeri '27.

Verën e kalueme vdiq Esat Haxhiymeri, nij shoku i ynë i vjetër. Ngushëllojmë t'afërmit e 'tij.

Kol Gushua '33.

Më 14 Dhetor 1931 edhe një shok t'jetër na e rrëmbeu vdekja e pamëshirshme nga gjini i ynë. Sa zemër mirë ishte i shkreti Kol! Kurrë s'ta prishte qejfin. Të gjithë shokët të dëshpëruem ngushëllojnë familjen e 'tij.

Haxhiasllan H. Qorri '26.

Nji t'jetër Normalist u-nda nga kjo botë tash së voni. Ditën e varrosies e përcuellëm për në jetën t'jetrë,

Ngushëllojmë të dashunit e 'tij.

Novelë Historike

Në lëshofsh syt prej qytetit të Dibrës, prej atij vendi ku bimët e bari marrin ushqim prej gjakut të njeriut, drejt nga Perëndimi, do të shofish një vend të shtrimun në trajtë të një lugu, në dy anë të të cilit ndodhen mjaft katunde e në fund naltësohet posi faqe muri një mal i naltë e i xhëveshët. Ky vend quhet **Gryka e Madhe**, emën qi i përshtatet me të vërtetë. Në kalofsh mbasandaj më përtej, këmba ka me të shkelun gjithnji në bar të njomë e, edhe në qofsh vetëm, mos kij frigë, se ke me pasë shokë zemrën e ngushllueme e qiellin e pastër. Atje do të gjejsh vende, qi me bukurin e 'tyne natyrore e me ujnat e ftofët ngjallin dhe mushkënit e sëmunda; atje pra ndodhet fusha e Bulqizës, më se pesëmbëdhjet kilometra gjatë e jo aqë e gjënë. Në shiqofsh në të dy anët e 'saj, naltësohen posi shëj mbrojtje male të naltë, të cilët shum herë edhe në verë e ruejnë rroben e bardhë, qi u vesh dimni; këta deri kah gjymca janë të veshun me druna dushku, ahu, shkoze, etj., por më naltë krejt të xhveshët. Nëpër ata do të gjesht mjaft tufa berresh tue kullotë e do të ndigjojsh zânin e zogjve, i cili, i bashkuem me fyellin e bariut, të mallëngjen zemrën. Tue hecë, jo në shum largësina, ke me gjetë burime me ujna të kulluem si ar e të ftofët sa me të plasë kapakun e ballit e po aty, edhe në kohën e vapës më të madhe, do të ndiejsh një fillad, qi të freskon shpirtin. Në lëshofsh syt përânësh, ke me pamun rranxë maleve aty, këtu grumbuj shtëpijash të ndrequna për bukurit e rreth e qark me pemë e qipshte të bukër. Para 'tyne do të shofish ara të punueme e ma tutje pastaj livadhe të gjënë, ku bredhin kingjat e viçat e njomë. Atje do të gjejsh Shqiptarin dhe Shqiptaren me trup të gjatë si selvi e me gjak të gjall nëpër dej, ata qi s'dijnë ç' është sëmundja e me gëzim ia kanë fillue punës. Kur të jesh aty verej me kujdes veshjen e nanës Shqiptare; ke me i pamun një xhupe të zezë e të gjatë me një pjesë të kuqe në mes dhe, n' e pyetsh për 'to, ka me t'u përgjegjun : " derdha gjak e mbaj zî,.. A do të mundesh mbasandaj me kallzue ç'kuptove prej atyne fjalëve?—. Hec më tutje e ke me pamun tre gurë, jo aq të mëdhej, të cilët posi tri prizma naltësohen për bukurit. Këta populli i quen gurët e Skenderbeut e beson se kali i 'tij ka fluturue prej mali e ka ramun mbi 'ta e me të vertetë, n'i verejsh

me kujdes, ke me gjetun në njënin nga ata të skalitme kambën e nji kali. Mâ tutje do të mbriish ke nji qafë pak e naltësueme, e cila kufizon Bulqizën, por m'ânë t'jetër âsht edhe kufini ndër-mjet Dibrës e Matit. Këjo pra âsht Qafa e Buellit. Për këtë vendasit thonë se të moçmit mbajshin bullica e, me qenë se ke ajo ndodhen mjaft hurdha uji, aty ishte mrizi i 'tyne.

Kënde j më ka qëlluemun t'udhtoj nji herë e bukurin, qi më ndieu e më ndien shpirti, penda e ême s'asht e zonja ta përshkruejê.

Në këtë vend të bukur jetojshin në nji shtëpi burr e grue mjaft të shtymë nga mosha ,të cilëve Zoti u kishte falë të vetmin ngushullim, nji gocë, Selvin.

N'atë kohë kur Serbët ia kishin ngulë kthetrat Shqipës e kishin kalue kënde j Drinin e Zi, të gjitha familjet Dibrâne, qi banojshin n'atë kufi, hikën e u-futën nga Mati e nga Bulqiza, ku katundari Shqiptar e kallzoi' me të vertetë bujarin e fisnikërin e 'tij, tue mbajtë nepër shtëpija të gjithë t'ikunit. Në shtëpi të Selvis kishte qëllue nji djal i ri nj'a 21 vjeç nga qyteti i Dibrës, Sula, bashkë me t'âmën e tij të vetme. Prindët e vajzës e ajo vetë me shum gëzim i pritën t'ikunit. Ç'atë ditë, qi ishin pëmë Sula e Selvija, prej syet të 'tyne kishin kalue rrezet e arta e, tue formue nji hark, ishin bashkue në zemrat e'tyne; po si? Ç'ta shifnje Selvin? Zoti me të vertetë e kishte falë si vjollcën në prandverë: trupi i 'saj, syt e zez e flokët e lëshueme deri në brez e bājshin me turp syun, kur të shikonte. Po Sula me atë qëndrim të bukur e me të folunit, qi dukesh se gjithnji goja i rridhte mjaltë?—. Kishin gjetë njëni t'intrin.

Ditët kalojshin e zemra e 'tyne po ushqente gjithnji trupin e dashunis, i cili kishte lëshue rrājë të fella. Edhe prindët e Selvis, tue pa sjelljen e Sulës, qene shum të kënaqun për nji kësi djali. Shpirti i të rijve s'gjente qetsi pa pasë pranë njani t'jetrin e gjithë kohën e kalojshin tue bisedue. Sa hcrë dilshin e shetitshin nëpër ato lëndina të bukura, shtriheshin nën ndonji hije dhe shoshitshin fatin e 'tyne.

Si gjithëhera, në nji ditë të bukur vere, kur dielli ishte ngritë pak n'orizont, Sula e Selvija ndanë me shkue ke gurët e Skenderbeut, të cilët s'ishin shum larg. U nisën pra për atje; i shi-

kuen gurët me shumë kujdes e Selvija i kallzonte Sulës gjithë ç' thoshin vendasit për 'ta. U ulën mbasandaj nën hijen e një neme e zunë prapë bisedimin e zakonshëm.

Selvis së shkrëtë si duroheshte më; zemra po i përvëllohesh e më në fund; tue ia drejtuem syt e 'saj engjëllorë Sulës, i thotë: "Sula i em, a nuk më thue a s'do t'agojë ndonji herë dita për ne? a s'do të mundim kurrë të shofim bashkë Dibrën?— Ç't'i përgjigjeshte i shkretë Sulë?! Ndejti pak; për një herë i uskujtue shtëpija e 'tij, vendet e gjithë ç'kishte; i ra ndër mend Dibra e shkretë, ata male të bukur, ato lëndina e ujna të kulluem, koha e djelmënis, qi kishte kalue, e , kur mendoi se tashu atje zotnonte anmiku, s'flitësh më gjuha e 'tij e as s'mund të fluturonte Shqipja n'atë orizont, për një herë syt i u-mbushën me lotë, ngren kryet kah qielli e thotë: "O Zot, ... kur vallë Flamuri i ynë do të tundet lirisht prej këtij filladi të pastër? kur Dibra do të jetë e jona? Heshti pak e pastaj i kthehet Selvis: " Vetëm atëhere do të quhemi ndryshe unë e ti Selvi,,. Këto fjalë e tronditën fellë zemrën e njomë të vajzës e me zâ të vdekët përsëriti: " ndryshe, po ndryshe,,. uli kryet dhe për mjaft kohë nuk folën. Dielli ishte çue mjaft e të dy kishin ra në gjumin e zemrës, atje ku humb shpirti. Mbasandaj çohen e shkojnë në shpi. Kështu kalonte koha e ditët për 'ta ishin minuta pranë shoqi, shoqit. Jeta e 'tyne ishte një e asgjâ s'e ndante.

Serbët s'u-mjaftuen me aqë. Syni i 'tyne s'ngopesh kurrë me tokat Shqiptare. Mbas dy muejsh gjëmimi i topit po i afrohesh Bulqizës e, tue hasë n'ata male, kumbonte. U muer vesht se anmiku po avitej e prandaj u-lajmue katundi qi çka është mashkull i zoti i pushkës të delte në mal për t'ua premë hovin si një a pesë orë larg. Do të shkonte dhe Sula.

Ç'e zezë e madhe për Selvin!. Si do të qindronte e shkretëta pa Sulën, zemra e 'saj si mund të gjallnonte pa pasë pranë atë? Edhe prindët e 'saj e nana e 'tij qenë shkujdesë shumë, por ai qindronte gjithnji burr e zemra s'i thyhesh për asgjâ. Plakun e shkretë ç'prej ditësh e kishin zënë ethet e rrënkonte pranë votrës; kur pa Sulën, (me gjymës zani, por i rritun gjithnji në liri) për t'i dhanë zemër i tha: "Shko, bir-o, se atje është nderi i ynë,,.

«Kaloj ajo natë, po Selvija s'i mbylli syt. Ajo përshkruente në mendjen e 'saj të gjitha të këqijat, qi mund t'i ngjajshin Sulës e sa herë thote me vedit "po sikur ta vrasin?" Mendonte ditët e ámbla, qi kishin kalue bashkë e si do të kalonte mbas këtej.

Në mëngjes çohet pra Sula, ngesh kollanin me fyshekë, ven rrovolen në brez, rrok pushkën, qi trashigim ia kishte lanë i ati e gatohet për luftë krejt kryenultë si bir Shqiptari; po ta shifnje do të thoshe se shkon në darsëm. Mbas pak kohe hyn në dhomën e plakut, i puth dorën e i falet për të gjitha; i lutet t'ia ket në kujdes nânën e 'tij, Selvin e të gjithë. Shkon pastaj e përqafon nânat e sakreta, të cilat ia kishin marrë vajit e me lotë ndër sy i thanë: "Hajt bir, e Zoti të pruftë shëndoshë... Veç ta shifshe Shqiptaren, kur përciellte djalin për luftë. Por tash ishte halli i madh: Selvija kishte dalë jashtë e pritte Sulën; me të pamë, i lëshohet në qafë e s'qe e mundun ti shtëtej; lotët i shkojshin krue e me zânin më të dhimbëshëm i thoshte: "Sulë, Sula i em, ku më lë mue, pse s'më merr me vehte, a s'të dhimbem?... Ah e mjera unë...! Më kot, se zemrën e luânit s'e tundte asgjâ; dashunija e atdheut në zemër të 'tij ishte më e fortë se çdo t'jetër. Kështu më në fund të shkretës vajzë i ra të fikët; Sula zemërgur e la e iku.

Vallë ç'i ngjau vajzës së mjerë?. Mbas pak ra ndër mend, çeli syt, i u-dukte se kishte qenë n'ândërr; mendohet pak dhe i kujtohen të gjitha.

Qysh prej asaj dite buza e 'saj s'qeshi më, syt e 'saj të bukur zunë pak nga pak ta humbin ate fuqi tërhekse, trupi i 'saj zû e po venitesh. Dita më ditë ajo e ndiente vedin më keq. Natën s'flinte e sa herë prej penxherje shikonte në dritë të hânës larg e mendonte Sulën, veç për atë rrënkonte fellë në zemër: "Ah Sulë, o Sulë!.."

Prindët e shkretë më nj'ânë kishin kujdesin e djalit, por tashti u-nzi jeta e 'tyne tue pa dhe Selvin në mjerim. Mbas pak ditësh vajza e shkretë u shtri në shtratin e vdekjes, prej ku s'do të çohet më. Për pak kohë ajo u-tret si qirru e as nuk fliste e shkreta. Shpirti i 'saj ishte ke Sula. Dhimbjet e kishin kapllue e me vehte sa herë luste Zotin t'i mirrte shpirtin.

Koha po kalonte e më kot mundoheshin të mjerët Shqip.

tarë me ua premë hovin barbarve: sa vlente miza para buellit. Kështu mbas tri javësh, atëhere kur edhe Selvija ishte në fijen e fundit të shpirtit, disa tufa Serbësh futen në Ëujqizë, ku punojnë gjithë mizorit: hyjnë nepër shtëpija, vrasin. presin, plaçkisin e bájnë shka s'mundin. Tre Serbë ishin futë në shtëpi të Selvis. Ç'e zezë?! Plakut të shkretë, kur edhe shpirti po e mundonte, marrin e i fusin dy, tri thika e në fijen e fundit tha: ? Ah . . Sulë, . . Selvin . . ku . . e lë?, po . . mos . . të . . vije . . keq . . se . . për . . vend „, dhe mbaroi. Marrin e vrasin dhe të dyja plakat, Selvin, tue e pamë të shtrime për vdekje, e lanë. Muerën ç'gjetën dhe ikën. Vallë a mund te merret me mend gjithë ky mjerim?, a ka zemër, qi s'i vjeft dhimbë?.

Po Sula i mjerë, kur muer vesht se Serbët hynë në Bulqizë? Niset e për pak kohë i afrohet katundit msheftas nga friga e barbarve. Mbrini ke një lëndinë e bukur, atje ku kishte kalue ditët më t'ãmbra të jetës së 'tij pranë Selvis, I kujtohen të gjitha e ia merr vajit. Shef kah katundi, i u-duk pellg i zi; hedh syt kah qielli e thërret: " O Fuqiplotë, njitma dorën„. Qëndron për ca kohë e mbasandaj merr zemër e niset për në shtëpi të shkretë. Zemra sikur ia ndiente të gjitha. Hap derën, po ç'me pa? . . . . Syt e 'tij më e humbën dritën, gjaku i ngriu e as s' dijt se ku është; përnjherë i bije të fikët Më nj' anë të dhomës ndodhesh trupi i babës së shkretë e më tutje plakat e vdekuna. Në shtrat ndodhesh Selvija, e cila s' kishte shëjë për të gjallë.

Si ra ndër mend djali fatzi, çohet e i afrohet shtratit. Kush mund ta përshkrujë se si e se ku ndodhesh shpirti i 'tyne atëhere? E mjera Selvi rrotulloi të bardhin e syt kah Sula dhe, tue mos mundë më të flasi, shtrin dorën kah djali e bashkë me atë i ep dhe shpirtin e 'saj. Po Sula? . . . . "Ah Selvija e ëme, po ç' më duhet më mue rrojta? „. Merr rrevolen, ia heq vehtes tri herë, shtrihet në shtrat pranë Selvis e, kur shpirti i 'tij i **bukur** po fluturonte në qiell, tha fjalët e fundit: " Pritëm . . . . . Selvi, ... se . . . . . tash . . . . . po . . . . . vij . . . . . me . . . . . ty; . . . . . oh, ... veç . . . . . dhantë . . . . . Zoti . . . . . të . . . . . lirohet . . . . . ve . . . . . ndi . . . . .

S. Alliu '33.

Gojdhënë.**Gjurmata e Pirustëvet në Dibër.**

Historija thotë se fisi ilir i Pirustëvet banonte në tokat, qi gjinden ndërmjet Adriatikut e Drinit të Zi tue përfshi Malsin e Lezhës, Mirditën, Dukagjinin, Matin dhe një pjesë të Dibrës. Pirustët, vijon ajo, ishin një popull puntor e bujk dhe nxirshin prej toke (sidomos në Dibër) sërm e metale t'jerë, të cilët dijsin me i punuem si duhet.

Në rrethin e 'tyne ishin edhe qytetet shumë të vjetër „Damastion e Pelagonija“, ku gjindeshin vende të pasuna argjandi, gropat e të cilët sot nuk dijmë se ku janë, bile dhe gjurmata e këtyne qyteteve kanë humbun. Le të hedhim syt në një gojdhënë, qi përfillet sot në rrethin e Peshkopisë.

Një orë kambatori larg 'saj, në rranxë të malit Skërtec, gjinden katundet e vegjël Rabdisht, Cerjan, Zagrad e Bellovë (emna sllavisht).

Ndërmjet katundeve Zagrad e Cerjan ndodhet një kodër, në të dy anët e së cilës gjinden dy trapa të thellë, qi e kanë bëmë të vështirë të hypunit në majë të 'saj. Mundet me u-hypun vetëm nëpër një rrugë, qi gjindet nga ana e katundit Cerjan. Në majë të 'saj gjindet një rrafshinë e vogël e e rrumbullakët me rrethe pak si të ngrituna, në mënyrë qi e kufizojnë në trajtë të një muri të rrëzuem, i cili është mbuluem me dhé. Vëndësit kësaj rrafshine i thonë „qytet,“. Dhe, në qoftë se i pyesim: „Ç'thohet për vendin t'uej?“, qe përgjegjja:

— Vendin t'onë e tregojnë shumë të pasun. Një herë pyetën të përjashtmit (popujt qi rrethojnë vendin t'onë) se me çfarë parmendash e lëvrojnë tokën. Atëherë parmendat nuk i kemi pasë prej druni. Këtu në vendin t'onë është mëshëfun një parë e madhe, por sot nuk e dijmë se ku është mëshëfun kjo parë.-

Duket pra nga emni, qi përmban ajo kodrinë, se këtu në kohnat e moçme do të ketë qenë ndërtoem një qytet i përparuem në mjeshtri e në bujqësi. Këtë na e tregon gojdhana, qi i përgjigjet pyetësit të huej: „Atëhere parmendat nuk i kemi pasun prej druni,“. Ky qytet ka qenë i pasun, ka pasë punuem sërm, i cili më vonë u-mbarue, e vëndësit, tue mos e pasun në dorë më at pasun, kujtojnë se të parët e'tyne ua kanë mëshëfë, por

mjerisht nuk dijnë se ku.

Le të hjedhim një sy edhe në pikpamje gjeografike mbi vendin, ku janë ndërtuëm këta katër katunde:

Ky vend është një gropë e thjeshtë, e rrumbullakët e e rrethueme në të katër anët prej malit Skërtec, e prandaj quhet edhe "Gropa e Skërtecit,, i cili vetvetiu formon kalán e vendit me pak roje nëpër majet e 'tij Pra është një vend i përshtatshëm për qytetet e vjetër, sikurse na e tregon edhe emni sllavisht' Za-grad,, , qi përmban njeni nga ata katër katundet e qi don me thanë "qytet i rrethuëm,, Kjo gropë ep e merr me fushën e hapët të Dibrës vetëm nëpër një grykë, qi ka çelun prroni i Peshkopis, dhe të gjitha anët t'jera janë të mbylluna. Shtresa e 'saj sot është e përçame me trapa e prroje të vegjël, por është fare afër mendsh qi dikur ka qenë e rrafshët, se këta trapa e prroje të vegjël u-formuen prej ujnave të Skërtecit, tue qenë dheu i butë.

Na mbetet pra të besojmë mbas gojzhanës së naltpërme-ndun se Dibra deri në vargun e maleve të Sharrit ka qenë një krahinë e Pirustëvet, dhe vendi qi u-përshkrue, një nga qytetet Damastion a Pelagonija, për të cilët nuk dihet me siguri se ku kanë qenë.

Mbledhun prej
M. Shehut '32.

Hartime nxânësish :

Kânga e Balës.

(në prozë).

Nata me errësinën e vet mbuloi rrenimet e luftës. U-çue era e përhapí únët e zjarmit, n'atë kohë kur po flëjshin trimat, trupat e shëndoshë të të cilvet shtriheshin në shesh. Ushtarët shifshin ándrra, e nga një herë rojet e natës shkojshin nëpër errësinë tue bâmë zhurmë porsí ata lugeitnit e çmendun, qi shtrihen Gropës së Drës, kurse mungon era e drita. Aty ku shtrihet Lisi i Mbretit me degët e 'tij të gjata, mbi majën e Qafës së Ballçit, u-ndez zjarmi i math për darkën e të parëvet, të cilët, të mbledhun rreth e qark, filluen qefin tue cakruem gotat; me një fjalë ia shtruen rakís. Flaka e bardhë, tue u-përhapun prej erës, rrihte ballin e ushtarëvet, qi ishin rrethuëm për qark Sken-der-Beut, tue u-dridhun mbi armët bashkë porsí shkrepitima mbi

valët e detit.

Skender-Beu, kur shifte përçark ata trima të dashunë, gëzohesh për së tepërmi, pse mendonte se fuqin e kishte fituem me ndihmën e atyne të frymzuem e të shpirtzuem prej flamurit kombëtar, qi u printe para.

Përanë 'tij, aty prapa shkambit, mbi mburojën mbështetesh fuqia (ushtria) e vjetër e Darës. Fara (skota) e 'tij, e shtueme dhe e fortë porsì dega e lisit, ishte mbledhun e ndëgjonte këshillat e kohënavet të kalueme.

Floku i bardhë i Darës, tue u-ngritun prej erës, dukesh porsì bora, qi tëhiqet zvarë, kur bije floqe, floqe në kryet e çveshun të shkambit Gur-math, qi është atje ke Lisi i Helmit.

Veçant prej të gjithëvet u-shtri Moisi Golemi me sy përdhë, këtij i dridhesh gjini i leshtë si kazani, kur vlon. Errësina e çerpikëvet i kallxonte idhnimin e math, qi e kishte kapluem; kujtimi i ditës së keqe të marris i u-fut heshtë në zemrë porsì guri, qi bije në dët. Si n' andrrë Moisiut i shkoi nëpër mend koha e bukurë, në të cilën gjithë katundet e lavdojshin, kur mbrrinte "Dragoni i Dibrës", tue e quejtun: "I pari i luftës, nderi i ushtris, malli i vashavet (dashunia e vashavet) edhe trimi (heroi) i këngëvet". Porse tash, kur kujton se ka me qenë i përbuzun, e mbulon idhnimi i math.

Mbreti (Skender-Beu) mendtár e mori vesht idhnimin e fisnikut edhe i foli me fjalë të dhimbëshme, të cilat e kënaqën Moisiun, sikurse e kënaq trupin e njeriut thëllimi i hollë i mesditës në verë. Fjalët qi i tha Shkender-Beu, ishin: "O ti Zot' i Prroit-Shatogut, o ti ushtár i vjetër i Llazit dhe i pari i Darenjvet (i shtëpis së Golemvet), krahu i yt dukesh porsì zjarri, qi djeg malin; anmiqt përpara teje ishin porsì mjegulla, qi ikën prej erës. N'ato koha të shkueme u-panë shum trima luftarë, të cilët këjo kohë nuk i shef má. Vaj, forca u humbi! Mundi Turku i poshtëm flamur, shpata e trimní. Idhnimi i math të mbuloftë, o ditë vdekjeje, ditë dhunije! Gjithë të shtundet ardhëshin, e Shtundja e Shalës mos ardhhtë kurrë. Mos të ndigjofshim má, ditë e zezë, ditë e skëtërrshëme". (Këtu ia thotë Skender-Beu Moisiut mundjen e Gjon Kastriotit prej Sulltanit, i cili i muer mbasandej të katër djemt pëng).

Por ç' ngjau? . . . . Nji zà gjimoi. U-ndie mbi këto male nji bumbullimë, e cila, tue u-shkëputun prej rëvet, sjell me

vehte erë e fortunë. Mendtarët m' u-ngritën edhe e lanë iurpin me gjak. Fama e mirë prap u çel: Thuej-u, i diçëm (historian), djemvet se gabimi i të mirëvet humb prej veprave të ndershëme porsi guri i paçmuem. Të naltë ishin e të naltë janë të këthyem n' udhën e drejtë të përparimit e të madhnis së 'tyne tue luftuem si përpara trimnisht për atdhë. E për këtë shkak kapërxyen prindët, sikurse kapërxyen borën, qi bie mbi kodrat më t' ulta, ajo bora, qi bie mbi majën e Sharit t' onë.

Mbreti u-qetsue, por Moisiu humbi n'errësinë, d m th. u-turbullue keq, kur ndëgjoi këto fjalë prej Skender-Beut, e desht më mirë të vdesi sesa të rrojë.

Këthyem në prozë prej
Y. Sh. Berishës '32

E vetmja shpresë.....

Rrije mbështetur në ballkon të shtëpis s'ate
me sy mbërthyer tej, në hapsirë,
me leshra hedhur për mbi supe si q'i pate,
kur i the zemrës t'ënde lamtumirë,

e i preke ballin, kuror' akthi të rrethuar,
edhe me gjitha i krehe lesht e kokës,
kur puthe buzën me të qar' e ngashëruar
dhe syt e lëna posht në gjin' e tokës.

Ç'kërkon tani në hapësir', o vash' e pikur ?!
Jeta më s'kthehet prap; ylli, që ndrinte
në shpirtin t' ënt si gur i çmuar t'u-ka fikur;
qe shkruar të shkëputej e të binte!

Tani, veç lotët të kan' mbetur me të qarë,
të bëhet det e morten të rrethojnë,
mbase m'i sbutet ajo zëmër të të marë,
t' gjejnë syt, atë qi dëshërojnë.

Kol Gjetha '24.

Pajtimtarë të ndershëm!

Dëshira e jonë, për me i ndihmuem pak punës së vështirë të mësuesis, s'është plotësue, ashtu si duhet, sepse Normalisti, qi u-nxuer në dritë për këtë qëllim, s'ka dalun me rregullë. Kjo gjâ nuk ka rrjedhun, nga se ne i jemi shmangun punës, ashtu si mund të kujtoni Z. e juej, por shkaqe të tjera na kanë çaluem. Për të zhdukun këto simvjet me mbledhje e me biseda të nxehta, vendosëm me lanë për disa kohë kafshatën e gojës, një nga ushqimet t'ona, pemët e drekës. Kjo qe një therorë e internatistëve. Për të marrë pjesë çdo nxânës në këtë punë, hapëm edhe një fushatë në shkollë, e kështu, tue u-përpjekë një klasë për të kaluëm t'jetrën, po thue, gjithë nxânsit shkulën dishka nga xhepi i 'tyne i vorfën. Porse vetëm me këto s' mund të dali muej për muej Normalisti; kjo punë mbarohet vetëm atëhere, kur të bashkohet edhe ndihma e seicilit prej jush. Prandaj, Zotnij të ndershëm, na dërgoni pajtimet, mbassi me këtë ju bâhen pesë numra.

Besojmë se çdo zemër e juej do të zbutet e çdo shpirt i juej i mirë nuk do të kursehet për Normalistin.

Editori

H. Ballshi '32.

Foti

Kur vendosëm botimin e kësaj së përkohëshmeje, i muerrëm para sysh të gjitha pengimet qi do të na dilshin; por tue menduem se „Normalisti „ do të jetë **mâ tepër** për Normalistat. i hymë me gjithë shpirt kësaj pune, tue shpresue se kemi me na ndihmue.

Pra ju lutemi që, në qoftë e mundun, të na dërgoni përveç pajtimit edhe dishka mâ tepër, tue mos harrue se „Normalisti „ ka nevojë edhe për landë.

Veçanërisht ju lutemi të kujdeseni me na gjetë edhe pajtimtarë të tjerë t' atij qarku.

Drejtimi

Vjersha për Shkollat fillore.

Dimni.

1	2
Zanë malet	Zoq e shpezë
Të zbardhohen,	Strukun rrinë,
Brigjet, zallet	Presin rrezë
N' borë mbulohen,	Për ngroftsinë.
3	4
Nëpër çerdhe	Lulet, fletët
T' gjithë tulaten,	Zanë e thahen
Disa n' gjerdhe	Edhe bletët
Korrokaten.	Zgjoit s' i dahen.
5	
E ndo' i i mjerë	
Ndofmë e mëshirë	
Lyp shpesh-herë	
Ke 'i zemër-mirë	

Në Shkollë.

Rroftë shkolla, qi na mëson   Për të dashunin Atdhé,
 Dhe në rrugë të mirë na çon;   I cili është i shtrejtë për ne,
 Unë e duë, se ktu kam msue   Mue shkolla m' ka mësue
 Mirë në jetët për me rrue.   Si t' punoj e si ta due.

Ktu si vllazën pa përtim,
 Ktu si vllazën plot bashkim
 Me gëzim ktu na mësonjë,
 Ditunin t' onë ta shtojmë.

Q. Guranjaku '33.

Folklorë

Kânga e Destan Begut.

Destan Beg' e çil sahatin;
 Ço-u, bre Din, shilona atin'
 N' Rohoveç, ku kem konakun,
 Me pajtue Solle Gjakun! . . . . .
 Solle Gjaku n' divanhane:

Aman Beg, pash jetën t'ane,
 Mos m'ço sânde me fjetë n'hapsâne,
 Mos më çò me fjetë me kâl,
 Se dhâshë besën e s'un' e fal,
 Nuk fal une pa pistole;
 Qit- ma, Zot, hasmin pa ndore,
 Qit- ma, Zot, Abdullah Agën,
 Si ua mbat' daive shtagjën,
 Se me m'rrafë s'e duroj babën,
 E jo durokësh Abaullah Agën,
 Tri pëllambë ja gjes dollâmën! . . . .
 Tri pëllambë ja dogja krejt,
 Ma nep daj-o një fishek,
 Se kam qitë një pushkë për dert,
 Se m'u-rrafë burri âsht shumë gazep! . . . . .

Shënim : Destan Begu ka pasë qenë një Gjakovas dhe kajmekam në Gjakovë. Si kryetar i vendit që ishte, mendohesh me pajtue edhe gjaqet. Një ditë prej ditësh i thotë shërbetorit, Dinit, të bësh gadi e me e shkëlqetin atin, se kishin me shkue në Rohovec, një qytet afër Prizrendit (një tri orë larg). Atje kishin me pajtue Solle (Sule-ja) Gjakun me Abdullah Agën. Solle Gjakun kish pasë qenë bujk i Abdullah Agës. Abdullah Aga, si i ndërkrëmë, kapet me Solle-n; por Abdullah Aga, mbassi kishte përkrakje e miq shumë dhe, për me e treguem vehten, u jep urdhën njerëzvet të 'tij, që ta rrafin Sollen. Kështu lindi anmiqsjia mes atyneve dhe Destan Begu desh i 'i pajtonte; por Solle-ja nuk u-bind, se e quente poshtnim të math të rrafmen e burrit me drë.

P. Elezi '24.

Disa zakone për vitin e ri.

(Gjirokastrë)

Të Krishterët e kanë zakon që të tërë natën e vitit të ri e mbajnë zjarrin të ndezur

Para se të fillojë t' erret, shpien nëpër furrat secila shtëpi një enë të mbushur me misër, të cilën e marrin në mëngjes heret, me qëllim që të hyjë bereqet në shtëpi gjithë vitin.

Një nga anëtarët e familjes së një shtëpie, që ka pasur fat të mirë, vete e fle tek një kushëri i 'tij dhe në mëngjes, porsa agon, vjen në shtëpin e 'tij duke hedhur këmbën e djathtë, sa

të kapërcejë prakun e derës për të hyrë brënda, që të vejë kurdoherë puna mbarë.

Në mëngjes, porsa agon, dy, tre vetë ose e gjithë familja shkojnë në krrua për t'u-larë. Me vehte marrin dhe nga një enë, brënda në të cilën hedhin një monedh ari, një portokall dhe një bimëzë, që e quajnë koftonec; portokallin, passi e lajnë, e hanë aty së bashku, e koftonecin e lënë në krrua. Në qoftë se nuk kanë ardhur të gjithë pjesarët e familjes, atëhere e mbushin enën me ujë dhe e shpien në shtëpi për t'u-larë të tjerët, pse, po të lahen me atë ujë, që ndodhet në shtëpi, e kanë për mëkatë.

Për ditën e vitit të ri e kanë për zakon gjithashtu të bëjnë lakruar, brënda në të cilin hedhin një monedhë; ay që e gjen këtë, ka për të pasur fat të mirë gjithë vitin dhe merr prej seicilit nga një dhuratë.

Asnjë antar familjeje s'ka të drejtë të shkojë për drekë në shtëpi të huaja për të ngrënë, sepse atëhere s' do të jenë të bashkuar kurrë.

Mbledhun prej
K. Jovanit '34.

Për t' u-çlodhun.

Propozim martese.

N' Angli është një shkrimtar i math, qi e quejnë Bernard Shaw; është i mençëm dhe i shquem në talentin e vet.

Nji ditë muer nji letër prej nji zojushe Amerikane, e cila i shkruente :

I dashun mik,

Ju báj me dijtë se jam grueja má e bukër e Amerikës. E di se Ju jeni njeriu má i mençëm i botës. Pra ju propozoj të martohemi së bashku dhe ju siguroj se fëmijt t' onë kanë me pasun mençunin t' uej dhe bukurin t' eme, e kështu kanë me qenë má të mençmit dhe má të bukrit fëmij në botë.

Me nderime

X

Bernard Shaw-i i përgjigjet kështu :

E ndershme Zojushë,

E mora letrën t' uej, në të cilën më propozoni të martohemi së bashku dhe më thoni se fëmijt t' onë do të jenë má

të mençmit dhe më të bukrit fëmij të botës.

E besoj, zojshë, se jeni më e bukra e Amerikës dhe unë më i mençmi i botës, por nuk mundem me e pranuem propozimin t' uej, pse kam frikë qi fëmijt t' onë të trashigojnë bukurin e babës dhe mençunin e nânës.

Mbledhun prej
N. Babametos '32.

Lajmet e Shkollës.

Më 14/11/31 Z. V. Andoni foli n' Internat për fillimin e vjetit shkolluer. Z. Nëndrejtor, veç të tjerave, tha : " a) Kini ardhun në shkollë, qi të ndryshohi për më mirë. b) Duhet ta doni shkollën t' uej „.

Më 20/11/31 u-bà n' Internat prej nxânësve një mbledhje për të përkohshmen t' onë. Mbledhjen e hapi Nëndrejtori me këto fjalë : " E kam për nder të kryesoj një këso mbledhjeje për të përkohshmen t' uej „. Ju këshilloj, qi të përpiqeni për këtë, shtoi Nëndrejtori, se është një mëkatë e madhe të shueni atë dritë, qi kanë ndezë ata, qi shkuen përpara jush. Mandej ia liroi vëndin St. Spases '32. i cili tregoi shkurt historin e shkollës. mësuësit, qi ka nxjerrun ajo, nxansit qi ka mbrenda, punën e 'tyne e bashkimin, qi duhet të kenë si bijt e një nâne. E gjithë puna dhe bashkimi i ynë pasqyrohet në të përkohshmen Normalisti, tha Spasja. U-këndue në këtë rasë edhe një letër e Z. Petër Elezit, qi na e çonte për të na dhanë zemër në këtë punë. Të gjithë u-gëzuem e duertrokilëm për nderin e shëndetin e këtij shoku besnik.

Më 21/11/31 nxânsit e Internatit vëndosën me lânë për deri në fund të Shëndreut pemët e drekës për të ndihmuem "Normalistin„

Më 23/11/31, ditën e lisenimit, edhe na i muerëm kazmat e lopatat në krah e mbuellëm pesqind fildane druni të ndryshëm në tokën e përgatitun ç 'mâ përpara. Kishte ardhun me na pamë auktoriteti i vendit dhe një shumicë populli. Profesori i Bujqësis Z. Is. Haxhihyseni mbajti një fjalim të gjatë për randësin e pyllit si dhe për nevojën e drunit, qi është ndiem n' epokat e ndryshme. Mandej kënduen nga një vjershë H. Zhiti '32. e Q. Guranjaku '33.

Më 27/11/31 Normalisti shëtites '32 shfaqti në Kinë,na Beet-

hoven komedin "Fshatari Zotni.. Edhe ksaj here ia qilloi punës për bukuri rendi i '32. Vështruesit mbetën mjaft të kënaqun, e Normalisti shëritës i futi arkës së vet aqë sa nuk e mendonte.

Më 28/11/31 festuem **Ditën e Flamurit**, ashtu si e ka zakon shkolla e jonë. Darkën e 28 tës u-mblodhën n' Internat gjithë nxânsit si edhe disa nga profesorët. Në fillim u ngritëm në kambë e ndeitëm një minutë pushim për nderim të dëshmorvet t' Atdheut. Mandej folën njëni mbas tjetrit Y. Berisha dhe H. Zhiti '32. I pari, tue theksuem Kosovën e Çamërin, tha duhet të punojmë. I dyti, tue përmendun një radhë dëshmorësh, tha duhet të mos i harrojmë.

Më 5/12/31 zavendës Drejtori i shkollës s'onë, Z. A. Gashi na foli për një pjesë të Shqipnis së robnueme, Kosovën. Z. e t'ij, mbassi na tregoi gjanë e giatë vleftën e ktij vendi dhe vuetjtet e Kosovarëve, na këshilloi qi të punojmë. Për veç se me punë, s' mund t'i fitojmë me gja t'jetër këto vende, tha Z. Gashi, sepse të huejt, tue mbuluem të drejtën me një perde të zezë, flasin shtrembët.

Më 8/12/31 u-hap një fushatë ndër rende për të përkohshmen Normalisti. Kjo ende s'ka mbaruem. Deri sot rendi i pestë, rendi i parë dhe rendi gatimuer kanë dhënë mja shumë. Ndër nxânsit janë shquem "Sami Baholli, Ibrahim Shabani dhe Shefqet Ballici..

Më 14/12/31 shkolla e jonë pushoi dhietë ditë nga puna, mbassi ra sëmundja e shtyave ndër nxânës.

Më 31/12/31 festuem ardhjen e vitit të ri. Qysh prej orës 8 e deri më 12 mbas dreke qindruem tue dëfryem. Në fillim foli Z. V. Andoni. Z. Nëndrejtor me këtë rasë të vitit u hoth edhe ke njerzit e foli për të qenunit gjithnji i ri. Për të qenë gjithnji të ri, tha, duhet të punojmë e të mendojmë si të rij edhe të jemi gjithmonë në gëzim e sipër. Fjalën e mbaroi tue thanë: "ndejtshi gjithmonë të ri.. Mandej H. Zhiti '32. na shpërtheu së qeshuni me një vjershë komike të gjatë. Mbas këtij Normalisti shetitës '32. shfaqti një komedi të trillueme vetë. Si mori fund kjo, atëhere u-ndanë dhurata prej Shkollës.

Posta e jonë.

Z. Beqir Hyseni Shkodër. — Problema e çezmave nuk zgjidhet ashtu si e keni bërë ju, sepse kryqzohen qyngjat

Z. Petër Elezi Mat. — Ju falemi nderit për letrat e bukura, që na dërguat si dhe për përkrahjen, që i bëni Normalistit kurdoherë. Kështu "Zogu i zi" është botuar një herë

Z. Aqif Domini Korçë. — Muerëm letrën tuaj. Asht i mirë mendimi që shfaqni për punën e Normalistit, por edhe simvjet do të lihet ashtu si ka qënë.

Z. Muhamet Golemi Berat. — U-gëzuem për urimin, që na bëtë me rastin e vitit të ri. Edhe ju e shkrofshni me plot të mira e me gëzim këtë vit.

U lutemi të gjithë atyne Zotnive, që janë ngarkue me të shpërdamit e "Normalistit", të na dërgojnë emnat e pajtimtarvet si dhe të kujdesen për punën e pajtimeve.